

- Doordat mogelijk (op termijn) uitgeloopte stoffen in de kwelsloot terecht kunnen komen, zou er, vanuit de Wet Bodembescherming, sprake kunnen zijn van Natuurlijke Lozing Oppervlaktewater (NLO). In de rapportage is hier niets over gezegd. Wij nemen aan dat het water in de kwelsloot wordt geloosd op de zee. Een nadere beschrijving hiervan ontbreekt. Wij kunnen derhalve ook niet beoordelen of deze lozing voldoet aan het activiteitenbesluit, dan wel een vergunning ingevolge de Waterwet. **Goed om na te gaan bij vergunningverlening idd.**
- De stelling dat er geen uitwisseling plaatsvindt tussen de twee waterlagen (*welke?*) is te stellig (*volgens TAUW dan*). Wel mag verwacht worden dat de uitwisseling gering is (*zo gering dat je kunt stellen dat die niet plaatsvindt*). Bovendien als er wel geringe uitwisseling is effect in eerste plaats verzilting. Pas indien er ook uitgespoelde metalen in zitten boven de normen kan zinvol zijn om te bekijken of dat ook leidt tot normoverschrijdingen in landbouwgebied. Lijkt me zeer onaannemelijk want op die afstand van de bron is er natuurlijk ook al verdunning opgetreden). Tevens dient (*? Volgens TAUW? Zie ook vorige opmerking die ook iets zegt over nut van monitoren hiervan, komt op me over als voorzorg op voorzorg stapelen*) dit in de monitoring te worden meegenomen (deel van 'pad' van uitgeloopte stoffen). Er worden geen horizontale en verticale stroomsnelheden door de bodemlagen genoemd. Vanuit de verspreiding(snelheid) is hier wel behoefte aan: op welke termijn kunnen eventuele uitgeloopte stoffen in de kwelsloot worden aangetroffen. Ook het monitoringsplan (monitoringstermijn) dient hiermee rekening mee te houden (**Prima idee om ihkv monitoring iets dieper in te gaan op de geohydrologische situatie en stroomsnelheden inclusief verplaatsingssnelheid stoffen, daarbij wel rekening houden met retardatie en verdunning ook door diffusie**).
- De onderzoeksstrategie naar de milieuhygiënische kwaliteit van de leeflaag is goed en geeft een voldoende betrouwbaar beeld van de kwaliteit (klasse AW). Echter is niet van alle deellocaties de leeflaag onderzocht. Dat kan alsnog overwogen worden (*hier gelukkig minder stellig en dwingend geformuleerd*) maar de leeflaag vormt niet een humaan risico bij deze toepassing en naar verwachting zal de leeflaag voldoen aan de klasse AW. Aan de bepaling van de milieuhygiënische kwaliteit van de TGG en de grond in de kern heeft geen duidelijke onderzoeksstrategie ten grondslag gelegen (*niet helemaal waar maar kennelijk niet goed uitgelegd*). Desondanks kunnen er wel conclusies worden getrokken uit de analysegegevens. Die geven namelijk aan dat de milieuhygiënische kwaliteit (plaatselijk) niet voldoet aan de normen uit het Besluit bodemkwaliteit. Op basis van voorgaande is er sprake van een overtreding van artikel 59, lid 1 van het Besluit bodemkwaliteit. De HUM Bbk (Handhaving Uitvoeringsmethode Besluit bodemkwaliteit van Bodem+) geeft hierover aan dat de toepassing dan verwijderd moet worden. Verwijdering heeft echter ook grote negatieve milieuhygiënische effecten. Verder is de zorgplicht van toepassing (artikel 13 van de Wet bodembescherming voor gevolgen landbodembodem en artikel 7 van het Besluit bodemkwaliteit voor gevolgen voor een oppervlaktewaterlichaam). (*jurist laten bekijken*) Deze zorgplicht heeft niet alleen betrekking op stoffen waarvoor normen zijn opgesteld maar ook om de nadelige gevolgen van hoge gehalten aan nutriënten of een hoge pH zoals hier het geval is (*vandaar dat we hebben onderzocht of verwijdering noodzakelijk is*). Monitoring alleen (*is ook niet het enige dat gedaan is maar het restpunt om te waarborgen dat verwijdering niet nodig is*) geeft geen invulling aan de zorgplicht, maar kan slechts aantonen (*bevestigen zou hier moeten staan in plaats van aantonen, we hebben voorlopig geconcludeerd dat dit risico (als het al bestaat) aanvaardbaar is want niet leidt tot noemenswaardige effecten op de kwaliteit van het milieu*) of de verspreidingsrisico's aanvaardbaar zijn (*en dat is ook ons doel*). Wat ontbreekt is een goede onderbouwing waarom het niet wenselijk is (niet redelijkerwijs kunnen worden gevergd) om de TGG nu al uit de dijken te verwijderen (*aantasting waterveiligheid*). Dit zou kunnen worden gedaan op basis van een afweging van milieurendement, risico's en kosten, analoog aan NLO-systematiek en de systematiek die binnenkort in de Omgevingswet wordt opgenomen. Zo'n onderbouwing zou een goede basis zijn voor discussies omtrent vervolgacties en eventuele besluiten (**maar eens over nadenken/bespreken dan of dat echt nog nodig wordt geacht. Kan denk ik vrij simpele oefening zijn**).
- Wij merken op dat het RIVM rapport is gebaseerd op gegevens van Deltares uit 2017/2018. Inmiddels zijn meer gegevens beschikbaar gekomen over bijvoorbeeld de (milieuhygiënische) kwaliteit van de leeflaag en op basis van monitoring over de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Ook is er aanvullend onderzoek verricht naar PFAS. Wij pleiten in zijn algemeenheid dan ook voor een (gedeeltelijke) actualisatie van de risicobeoordeling waarbij de nieuw beschikbare gegevens worden meegenomen en ook specifiek gericht op de situatie na de afronding van het werk rekening houdend met toekomstige optredende verspreiding en toekomstige risicoscenario's (*Argumentatie onder dit advies mis ik? Is aannemelijk gemaakt dat dit zal*

leiden tot andere uitkomsten? Ik verwacht niet het onderzoek nog eens over doen met deze aanvullende informatie tot andere uitkomsten zal leiden.). Daarnaast valt ons op dat de stoffen in tabel 4.4 (resultaten risicoberekeningen) niet overeenkomen met de geselecteerde kritische stoffen (aandachtstoffen) uit paragraaf 3.4 (bijvoorbeeld lood en kwik en PAK komen niet terug in deze tabel) (is commentaar [REDACTED] op dit punt kennelijk nog steeds niet goed verwerkt, slordigheid in rapportage wellicht, repareren via monitoringsrapportage lijkt me een mooie oplossing). Voor deze stoffen zijn de risico's niet bepaald maar er is niet beargumenteerd waarom deze stoffen niet zijn meegenomen. Ook zijn arseen en PFAS (belangrijke aandachtsparementers in het grondwater en beide ook verhoogd aangetoond in de TGG) niet meegenomen bij de beoordeling van het TGG-stof. Mogelijk heeft dit geleid tot een onderschatting van het risiconiveau. (verwacht van niet zoals al opgemerkt. Dit is kennelijk het argument voor advies van adviesbureau om nog meer advies in te winnen bij een adviseur. **Alleen als hierover in de omgeving nog veel zorgen bestaan lijkt me dit het overwegen waard.** Echter door erop terug te komen neem je zorgen niet weg (maar waarschijnlijk wakker je ze dan juist weer aan) en als je dan de conclusies die er al liggen nogmaals bevestigd wordt je waarschijnlijk ook niet geloofd. Kortom hier kom je eigenlijk nooit uit. Alleen voorkomen van zorgen werkt, genezen van zorgen is erg moeilijk).

